

Motion till riksdagen 2017/18:983

av Mikael Eskilandersson och Roger Hedlund (båda SD)

Sverigedemokratisk familjerättspolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över föräldrabalken i syfte att möjliggöra tidigare fastställande av faderskap och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör fastställas som rutin inom mödravården att inleda processen för fastställande av faderskap i de fall föräldrarna ger sitt medgivande, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en känd fader till ett barn per automatik ska tillerkännas gemensam vårdnad, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tvister kring vårdnad i första hand ska lösas genom medling, där målet är att föräldrarna enas kring en samförståndslösning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda barnperspektivet i rättsväsendet och om att delad vårdnad ska vara norm samt tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en utredning av nuvarande regelverk med syftet att möjliggöra adoption mot vårdnadshavarens vilja i de fall särskilda förutsättningar råder, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en 24-årsregel efter dansk modell och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa regelbundna undersökningar gällande ungas möjlighet att själva välja partner, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka och vid behov genomföra skärpningar av lagen för att förhindra tvångsäktenskap samt tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftningen mot tvångsäktenskap ska skärpas och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sätta stopp för alla barnäktenskap på svensk mark och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att äktenskap som ingåtts genom ombud, där båda makarna inte varit fysiskt närvarande vid vigseln, ska förklaras ogiltiga i vårt land, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort möjligheten till dispens för äktenskap där barn är under 18 år och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införandet av ett frivilligt testamentsregister och tillkännager detta för regeringen.

Inledning

Detta är Sverigedemokraternas familjerättspolitiska motion, som på många punkter är identisk med partiets större familjepolitiska motion. Skillnaden är att vi i denna motion har samlat de åtgärder och förslag inom vår familjepolitik som främst berör familjerättsområdet. Familjen med sin omhändertagande, kulturförmedlande och fostrande roll är samhällets viktigaste och mest grundläggande gemenskap. Starka och trygga familjer är en nödvändig förutsättning för harmoniska samhällsförhållanden. Politikens uppgift är att stötta familjerna utan att inkräkta på deras handlingsfrihet, men också att skapa starka skyddsnet och rycka ut till barnens stöd i de fall då föräldrarna sviker sitt ansvar eller då familjen av någon orsak faller sönder. Den centrala utgångspunkten för Sverigedemokraternas familjepolitik är att barnens bästa skall beaktas i alla situationer inom familjepolitikens område.

Fastställande av faderskap

På snart en graviditet är bekräftad är också den gravida av uppenbara skäl fastställd som barnets mor. Om hon har en make fastslås denne per automatik som far. Om hon är ogift måste dock faderskap fastställas genom en särskild registrering. Detta gäller även om de blivande föräldrarna är registrerade som sammanboende. Ett sådant fastställande av faderskap kan enligt nuvarande regelverk ske tidigast två månader innan barnets beräknade förlossning. Detta medför bland annat en risk för formella komplikationer i de olyckliga fall då endera föräldern avlider innan faderskapet är fastställt. Det kan handla om arv som går förlorat eller att barnet plötsligt står utan vårdnadshavare. I båda fall innebär det helt onödiga juridiska svårigheter i en situation som redan är djupt tragisk för alla inblandade. Därtill gäller att det för många föräldrapar upplevs som såväl märkligt som frustrerande och i vissa fall hindrande att det som för dem är självklart, att de båda är blivande föräldrar, inte är formaliserat och därmed inte går att hänvisa till. Exempelvis skulle ett förslag som rätt för blivande fäder att ta ledigt för att närvara vid ultraljudsundersökning inte vara verksamt om faderskapet inte redan var fastställt. Sverigedemokraterna anser det rimligt att blivande föräldrar frivilligt bör kunna fastställa faderskapet så snart graviditeten konstaterats. Det är vår mening att det

dessutom bör vara en rutinåtgärd att erbjuda hjälp med detta vid den första kontakten med mödravården. Idag görs normalt inga medicinska undersökningar av huruvida den person som utger sig för att vara pappa till barnet verkligen är den biologiska pappan, varför ett möjliggörande av tidigare registrering av faderskap inte skulle medföra någon förändring gällande säkerhet. Om föräldrarna är eniga gällande faderskap bör det helt enkelt gå att fastställa så tidigt som möjligt. Ett enigt utskott har tidigare påtalat behovet av att kunna registrera faderskap tidigare. Trots det har ingen förändring kommit till stånd. Därför väljer vi att åter påtala vikten av en förändring snarast. När det är genomfört bör också vårt nästkommande yrkande, om att fastställa som rutin inom mödravården att inleda processen om fastställande av faderskapet i de fall föräldrarna ger sitt medgivande, genomföras.

Gemensam vårdnad som norm

Att barn ska ha rätt till båda föräldrarna borde vara en självklarhet. Trots arbetet med jämlikhet i familjen kvarstår moderns unika rätt att, i de fall föräldrarna inte är gifta, ensam avgöra om fadern till det gemensamma barnet ska få delad vårdnad. Detta innebär i vissa fall att barn riskerar att gå miste om sin far endast på grund av att detta är moderns vilja. Enligt vår mening brister skydds nätet runt barnet och rätten till båda föräldrarna när modern ensam ges makten att avgöra om barnet ska tvingas avstå från umgänge med sin fader. Vi föreslår därför att gemensam vårdnad ska vara den naturliga utgångspunkten vid oenighet efter ett barns födelse. Då fadern till barnet är känd ska denne alltså automatiskt få gemensam vårdnad om barnet och eventuella andra vårdnadsförhållanden utredas i efterhand enligt samma regler som idag om det är motiverat. I dag får båda föräldrarna gemensam vårdnad automatiskt endast om de är gifta. Då familjestrukturerna idag ser annorlunda ut föds många barn utan att föräldrarna bor tillsammans och ännu fler utan att föräldrarna är gifta, varför en modernisering av lagstiftningen är påkallad. Gemensam vårdnad ska dock inte infalla om en av föräldrarna under graviditeten visat sig vara grovt olämplig som förälder.

Medling vid separationer

En separation kan vara en upprivande och svår tid för en familj, inte minst för barn. Vi ser en möjlighet att förbättra situationen för barn och slippa långa rättsprocesser genom att vårdnadshavarna får möjlighet till att komma överens genom medling i de fall intressekonflikter uppstår. Eftersom vi anser att vårdnaden av barn som norm ska vara delad mellan föräldrarna och vara det fram tills en domstol beslutat om något annat, så ska den första insatsen innan en rättsprocess dras igång vara att medling sker mellan vårdnadshavarna för att försöka komma fram till en gemensam lösning för barnets bästa. Idag finns ett stort problem med långa kötider i de fall vårdnadstvister leder till domstol. Beroende på antalet sammanträden kan det ta upp till ett år innan ett ärende är avgjort. En vårdnadstvist i domstol är tyvärr ofta en tärande process, och om vårdnadstvisten kan undvikas är det till gagn för både föräldrar och barn.

Ökad rättssäkerhet vid vårdnadstvister

Vi är övertygade om att barn normalt blir tryggare och mår bättre av att ha kontakt med båda sina föräldrar. Om medling mellan föräldrarna misslyckas och en domstol avgör ärendet så är det barnets bästa som ska vara styrande och vi menar att barn mår bra av att ha två föräldrar om det är möjligt. Så länge det saknas skäl som rör barnets välmående att ta ifrån någon förälder vårdnaden så ska delad vårdnad vara norm. Idag dömer rättsväsendet mycket ofta till moderns favör i vårdnadstvister och det är problematiskt att så många barn mister rätten till sin pappa. I det enskilda fallet kan det givetvis finnas skäl till varför den ena föräldern anses så olämplig att det inte längre är bra för barnet att ha denna som vårdnadshavare. Sverigedemokraterna vill se över och utreda varför rättsväsendet i så stor utsträckning dömer till mammans favör med följden att barnet mister sin naturliga rätt till sin pappa. Med delad vårdnad som norm blir den naturliga följden att domstolarna dömer till delad vårdnad i de fall där inte någon förälder är olämplig som vårdnadshavare.

Fosterhem och adoption mot föräldrars vilja

Ibland uppmärksammas hjärtskärande berättelser och vittnesmål där barn far illa i sin hemmamiljö. Det kan exempelvis handla om barnmisshandel eller grov missbruksproblematik hos föräldrarna. I vissa fall kan då bedömningen göras att ett barn får det bättre i ett familjehem. I Sverige bor idag ca 12 000 barn i någon form av familjehem, antingen långvarigt eller tillfälligt. I de fall familjehemsföräldrarna efter en längre tid önskar adoptera barnet finns idag ett mycket allvarligt hinder. Vårdnadshavarna måste, oavsett hur olämpliga de är som föräldrar, ge sitt samtycke. Socialstyrelsen presenterade 2014 en kartläggning över hur socialnämnderna uppmärksammar frågan om adoption. Utöver att detta alternativ förekom i relativt liten utsträckning så betonas också nämnt hinder som ett stort problem. Ser man till exempelvis vårt grannland Norge så finns idag möjligheten att ett barn kan adopteras av sina familjehemsföräldrar trots att vårdnadshavarna inte ger sitt samtycke till detta. Bland annat ska barnets föräldrar ha bedömts sakna förmåga att ge barnet den nödvändiga omsorg som behövs, och barnet ska ha en sådan anknytning till familjehemsföräldrarna att det tar skada av en separation. Familjehemsföräldrarna ska även ha visat sig vara lämpliga att uppfostra barnet som sitt eget. Sverigedemokraternas inställning går i linje med hur regelverket ser ut i Norge. I vissa fall bör familjehem kunna adoptera ett barn som sitt eget trots att de biologiska föräldrarna nekar till detta. Vi anser att alla barn ska kunna växa upp i en långsiktigt trygg och kärleksfull miljö. Ifall det visar sig att vårdnadshavarna inte kan säkerställa detta, exempelvis på grund av en allvarlig missbruksproblematik, ska barnet ha rätt till ett hem som kan uppfylla dessa grundläggande förutsättningar.

Tvångsäktenskap

Att själv bestämma vem man ska gifta sig med är en grundläggande rättighet i Sverige. Trots det har vi på senare år kunnat se en utveckling där allt fler unga känner att de inte kan välja partner fritt. En undersökning från 2009 visade på att det kunde vara över

70 000 unga i Sverige som kände av begränsningar vad gäller val av partner, begränsningar som oftast kom från den närmaste familjens förväntningar eller krav. För att motverka detta vill vi införa den välfungerande 24-årsgräns som bl.a. Danmark infört, där båda parter måste vara över 24 år för att gifta sig och använda det som skäl för uppehållstillstånd i landet. Det blir enligt danska partier färre som utsätts för tvångsäktenskap för att ge släktingar eller vänner uppehållstillstånd i landet med denna regel. Enligt svensk sedvänja och lagstiftning skall äktenskapet vara en frivillig handling. Inte heller accepteras barnäktenskap i vårt land. Europarådets parlamentariska församling utfärdade också år 2005 en resolution och en rekommendation om tvångsäktenskap och barnäktenskap (Resolution 1468 (2005) samt Recommendation 1723 (2005)). I resolutionen definieras ett tvångsäktenskap som en förening av två personer varav åtminstone den ena inte har lämnat sitt fulla och fria samtycke till äktenskapet. Det slås vidare fast att tvångsäktenskap kränker individens mänskliga rättigheter och inte kan försvaras. Artikel 42 i samma konvention stipulerar att ett brott enligt konventionen inte i straffprocessen får rättfärdigas med kultur, tradition, sedvänja, religion eller så kallad heder.

Några nyare siffror eller undersökningar än den utredning som Ungdomsstyrelsen gjorde 2009 är svårt att hitta. Det finns inga återkommande undersökningar som kan visa på hur läget förändras eller utvecklar sig. För oss är det dock viktigt att få grepp om situationen och att kunna sätta in åtgärder för att hindra att unga tvingas gifta sig med någon de inte själva valt. Därför vill vi ha återkommande undersökningar på området.

År 2014 infördes en lagskärpning med syftet att förhindra tvångsäktenskap. Efter ett års tid hade lagen inte lett till en enda fällande dom, trots att flera förundersökningar öppnats och vi vet att tvångsäktenskap knappast helt försvunnit. Det verkar dock som om det finns en kunskapsbrist och eventuellt brist på rutiner för att hantera dessa ärenden. För att undvika att unga utsätts för tvångsäktenskap är det viktigt att lagen fungerar som det är tänkt. Därför vill vi tillsätta en utredning med syftet att se vad som kan göras för att skärpa lagen och förhindra tvångsäktenskap i Sverige. Det är redan olagligt att på olika sätt tvinga någon till äktenskap. Trots detta är det nödvändigt att genom lagen ytterligare markera mot äktenskap som inte frivilligt ingås av båda parterna. Vi sverigedemokrater vill därför att lagen mot tvångsäktenskap skärps och att utvisning döms ut vid allvarligare brott för icke-svenska medborgare. Straffskalan bör sträcka sig till ett maxstraff på 6 års fängelse. Äktenskap som skett genom tvång, hot eller psykologisk misshandel skall ogiltigförklaras. Det finns både för- och nackdelar med ett ogiltigförfarande jämfört med upplösning av äktenskapet. Sammantaget överväger dock en paragraf som stipulerar ogiltigförklarande av äktenskapet.

Problematiken vid barnäktenskap är till viss del likartad den vid tvångsäktenskap. Nuvarande lagstiftning har visat sig inte vara tillfyllest för att hindra barnäktenskap där dessa strider mot lagens anda. Till utredningen SOU 2012:35 har dessutom framförts att det förekommer att barn och unga gifts bort utan att någon myndighet ingriper eller över huvud taget reagerar. En strafflag bör leda till ökad medvetenhet och måste medföra insatser från samhällets sida.

Vi sverigedemokrater vill att barnäktenskap kriminaliseras. Den äldre parten i ett olagligt äktenskap skall bära straffansvar, liksom de personer som aktivt medverkat till äktenskapet. Det maximala straffet skall vara kännbart. Äktenskap genomförda utomlands som skett genom ombud, där båda makarna inte varit närvarande vid vigseln, skall förklaras ogiltiga i vårt land. Äktenskap genomförda utomlands skall uppfylla alla krav svensk lagstiftning stipulerar för att godkännas i vårt land.

Lagen om dispens för äktenskap där någon av parterna är under 18 år skall tas bort. Detta då det bland annat har visat sig att olika länsstyrelser gett dispens uppenbart mot lagens anda och på helt olika grunder. Där en länsstyrelse gett dispens har en annan avslagit. Det finns dessutom inga tungt vägande skäl att överhuvudtaget ge dispens för äktenskap åt barn som inte fyllt 18 år i vårt moderna samhälle.

Testamentsregister

I Sverige saknas idag ett statligt nationellt register för testamente. Några privata alternativ finns, men dessa är då ofta knutna till någon begravningsbyrå eller till något företag som vill tjäna pengar på att förvara testamentet. Ett oberoende frivilligt register för testamente borde vara att föredra. Detta frivilliga register ska vara till för att den enskilde ska kunna säkerställa att dennes testamente inte försvinner eller aldrig blir hittat.

Mikael Eskilandersson (SD)

Roger Hedlund (SD)